

POSITIONSPAPIR: DANMARKS SPORTSFISKERFORBUNDS POLITIK FOR AREALANVENDELSE OG VANDMILJØ

Ådale, moser og andre typer af lavbunds-jorder er nøglen til den grønne omstilling af landbruget med store reduktioner i kvælstof- og CO₂-udledning. Disse områder bør tages ud af landbrugsdriften til gavn for naturen og vandmiljøet, men også med henblik på en fremtidig klimasikring af landbrug og byer i forbindelse med øgede nedbørsmængder. Samtidig kan man med den rette multifunktionelle tilgang til arealanvendelsen også styrke de rekreative muligheder samt tænke lokalsamfundene ind. Det kræver dialog og inddragelse på tværs af borgere, lodsejere og kommuner, men lykkedes det, kan man løse mange problemer på én gang.

AREALANVENDELSE OG VANDMILJØ I DAG

Anvendelse af jorden påvirker vores natur og vandmiljø. Næringsstoffer udvaskes fra alle arealer, men særligt de arealer, der anvendes til landbrugsdrift, har en stor påvirkning på miljøet. Opdyrkning af lavbunds-jorde, med effektiv dræning og intensiv landbrugsdrift, giver udfordringer flere steder i det åbne land. Tab af næringsstoffer og hyppige oversvømmelser af byer og vigtig infrastruktur er nogle af resultaterne.

Ådale og moser er i dag drænet, og sammen med intensiv landbrugsdrift tæt på vandløbet har det en negativ effekt på vores vandmiljø.

Klimaforandringerne har desuden medført mere vand i vandløbene i perioder men også mindre vand i andre (tørke). Ved en ændret arealanvendelse kan både mængden af udvaskede næringsstoffer og de negative effekter af for meget og for lidt vand reduceres. Ved at vådgøre moser, der er hydrologisk forbundet med vandløbet, kan udfordringerne med perioder med for meget og for lidt vand begrænses og sikre en mere ensartet og dermed naturlig afstrømning.

Lavbunds-jorde (organogene jorde) er jorde, som indeholder en stor mængde kulstof. Når disse dyrkes, drænes og pløjes, tilføres jorden mere ilt, og kulstoflagrene nedbrydes og frigives hurtigere som klimaskadelig kuldioxid. Samtidigt sætter jordene

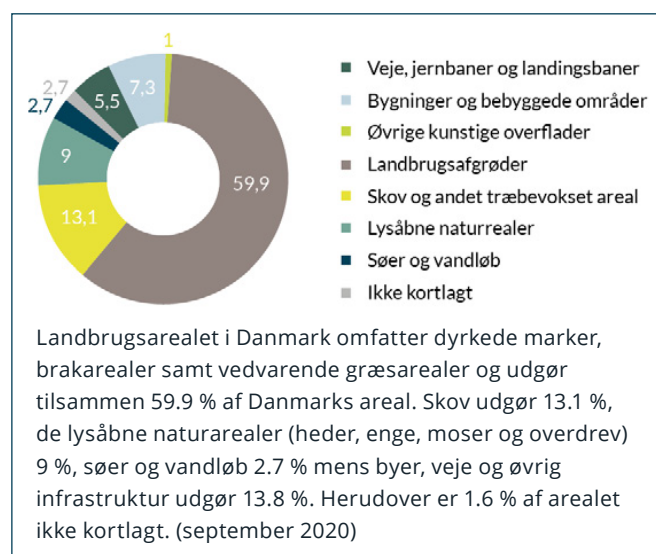
sig, og de bliver på længere sigt vanskelige at dyrke intensivt, da de bliver vandlidende – altså for vandmættede.

DANMARKS SPORTSFISKERFORBUND MENER

Ådale, moser og andre lavbunds-jorde bør tages ud af intensiv landbrugsdrift. Det vil medføre stop for dræning og begrænsninger eller ophør af vandløbsvedligeholdelse, hvor det giver mening. Vi anbefaler også hævnning af vandløbsbund ved udlægning af grus og skjulesten samt ændring af vandløbsregulativer til en form, der sikrer målopfyldelse på alle miljømål. Med landskabet og arealanvendelsen som den overordnede ramme har vi, sammen med erhvervs- og grønne organisationer i regi af Realdanias Collective Impact, Fremtidens bæredygtige landskaber, udviklet løsninger, som kan skabe fremdrift i den grønne omstilling. Med en multifunktionel tilgang mener vi en helhedsorienteret planlægning for et givet område i en dialog og forhandling med lodsejere og lokalsamfund, hvor man får nationale målsætninger og lokale interesser til at mødes.

FORSLAG TIL HANDLINGER

Ådalene skal tages ud af intensiv landbrugsdrift. Vandløb og de ferske enge skal igen "hænge sammen" ved sikring af den naturlige hydrologi. Det betyder, at vandet skal have mere plads, så vi igen får de naturlige periodevise oversvømmelser af de vandløbsnære arealer (de ferske enge). Dette vil forsinke afstrømningen af vand ned gennem vandløbssystemerne og fjerne næringsstoffer på de våde enge. Ved at genskabe vandløbenes og ådalenes naturlige hydrologi kan de udføre flere samfundsefterspurgte funktioner.

POSITIONSPAPIR: DANMARKS SPORTSFISKERFORBUNDS POLITIK FOR AREALANVENDELSE OG VANDMILJØ

De arealer, hvor der sker den største udvaskning af næringsstoffer, skal tages ud af landbrugsdrift og omdannes til natur – f.eks. skov.

Retentionskort, der viser hvor udvaskning af næringsstoffer er størst, skal kvalificere de arealer, der først skal udlægges til natur eller anvendes til ekstensiv landbrugsdrift.

FORELØBIGE INDSATSER

DSF har fra 2014-22 deltaget i Realdanias initiativ "Fremtidens bæredygtige landskaber", hvor arbejdsformen Collective Impact er afprøvet, ligesom MultiFunktionalJordfordeling (MUFJO) er afprøvet i flere pilotprojekter rundt i landet. Se positionspapir for vandløb og ådale.

Dette har resulteret i seks anbefalinger til en jordreform, som kan skabe fremdrift i den grønne omstilling.

- En multifunktionel tilgang giver mulighed for at skabe synergi mellem nationale målsætninger og lokale ønsker og behov.
- Fremtidige tilskudsordninger skal tilgodese multifunktionelle samfundshensyn.
- Vandoplandsstyrergrupperne (VOS) skal sikre grundlaget for, at lokale projekter og udtagningsindsatser spiller sammen på tværs af kommunerne.
- Lodsejere skal opleve anerkendelse for – individuelt eller i samarbejde med andre lodsejere – at skabe natureffekt, herlighedsværdier og rekreative muligheder i landbrugslandet.
- Håndtering af store samfundsudfordringer er – og bør være – en vigtig anledning til en fornyelse af vores landdistrikter.
- Midler fra den kommende grønne fond skal sikre samspil med private investeringer i balancerede, arealkrævende projekter til f.eks. klimaskov og energianlæg.

Læs mere om de 6 anbefalinger: <https://collectiveimpact.dk/wp-content/uploads/2022/11/Seks-anbefalinger-til-en-jordreform.pdf>.

Danmarks Sportsfiskerforbund har desuden:

- Deltaget i Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris nedsatte rejsehold, der evaluerede de foreløbige projekter, hvor den multifunktionelle jordfordeling blev brugt som redskab til løsning af de mange udfordringer i det åbne land.
- Afgivet høringssvar og deltaget i forskellige nedsatte arbejdsgrupper, der skulle udarbejde helhedsplaner for større vandssystemer, f.eks. for Gudenåen og Kongeåen.

Trusler og udfordringer

- Administrationspraksis i stat og kommune er præget af en opdeling i enheder med områdeafgrænsninger, der fremmer løsninger inden for delområder, frem for den multifunktionelle tilgang. Silotænkning fremfor den tværfaglige tilgang.
- Manglende politisk vilje og mod til at fremme processen med lovgivning, bevillinger og forandringer.
- Manglende bevillinger til engangserstatninger til ekstensivering af ådale, sønære arealer og lavbundslande.

“

Sådan får vi mest for pengene

Arealanvendelsen ændres til ekstensivt landbrug i ådale, omkring søer og i moser, samtidigt med, at der etableres naturlig hydrologi på disse arealer. De indgår i klimaløsninger, der minimerer skader og andre udfordringer, når større periodevise afstrømninger forsinkes ved oversvømmelse af enge samt ved at dræning reduceres og sløjfes i ådalene, hvor det er muligt. Samtidigt minimeres udvaskning af næringsstoffer, og derved medvirker initiativerne til at opnå målopfyldeelse i vandområdeplanernes vandområder.

Søer, vandløb og kystvande slipper for en stor del af de næringsstoffer, der i dag hindrer en god økologisk tilstand. Samtidigt kan vandløb hæves til terræn, og dette kan med fordel gøres ved genslyngning og udlægning af gydegrus og skjulesten. Derudover kan der ændres på vedligeholdelsen til en skånsom og mere differentieret tilgang, der sikrer en vildere vandløbsnatur med større variation og stor biodiversitet.

En ændret arealanvendelse, hvor flere samfundsefterspurgte funktioner opfyldes på samme arealer, er den mest omkostningseffektive anvendelse af de midler, der er afsat til klimasikring, vådområder og vandløbsindsatser, og vi får flere vilde fisk og dermed bedre rekreative muligheder for lystfiskeri.